

1. Saatekirje

Lausuntopyyntö Tampereen yliopiston ihmistieteiden eettiselle toimikunnalle 10.8.2012

Tämä tutkimus, ”**Opettajan ja oppilasryhmän vuorovaikutus terveystiedon tunnilla**” on sosiaalipsykologian alan väitöskirjatutkimukseni, joka toteutetaan Tampereen yliopiston yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikön ohjauksessa, ja yhteistyössä UKK-instituutin Kasit liikkeelle! -hankkeen kanssa. Kasit liikkeelle! -hanke on osa Suomen Akatemian SKIDI-KIDS-ohjelmaa, jonka tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveystietoa (www.aka.fi/skidi-kids). Hankkeessa selvitetään, vaikuttaako terveystiedon oppitunneille suunniteltu sisältö kotitehtävineen kahdeksaluokkalaisten liikuntaan.

Tämän tutkimuksen tehtävänä on selvittää, miten liikuntaan liittyvää asenneilmapiiriä tuotetaan ja muokataan opettajan ja oppilasryhmän vuorovaikutuksessa. Tutkimuksessa myös arvioidaan Kasit liikkeelle! -hankkeessa kehiteltävän opetusmenetelmän ja -materiaalien käyttökelpoisuutta tarkastelemalla niiden vaikutusta oppitunnin jäsentymiseen ja oppilaiden osallistumiseen. Tutkimusta varten kerätään videoaineistoa terveystiedon oppitunneilta. Tutkimukseen liittyvät terveystiedon tunnit kuuluvat normaaliin koulutoimintaan, mutta videointiin osallistuminen on vapaaehtoista.

Pyydän Tampereen yliopiston ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta arviota tutkimuksen eettisyydestä erityisesti videoaineiston käytön osalta. Tutkimuksessa kerätään videoaineistoa, josta tutkimushenkilöt on mahdollista tunnistaa. Tutkimuksessa ei puututa tutkittavien fyysiseen ja psyykkiseen koskemattomuuteen, eikä tutkimuksessa käsitellä arkaluontoisia aiheita. Tutkimus on väitöskirjatutkimukseni, joka koostuu englanninkielisistä artikkeleista ja niiden yhteenvedosta. Eettistä arviointia tarvitaan erityisesti kansainvälisiä julkaisuja varten, joissa artikkelit on suunniteltu julkaistaviksi.

Tutkimuksesta vastaavat henkilöt

Aija Logren
YTM, jatko-opiskelija
Ilmarinkatu 29 A 7
33500 Tampere
050 5959769
aija.logren@uta.fi

Johanna Ruusuvoori
Professori (sosiaalipsykologia)
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö
33014 Tampereen yliopisto
+358-50-3186151
johanna.ruusuvoori@uta.fi

2. Tutkimussuunnitelma

Tiivistelmä

Suunnitelmassa esiteltävä tutkimus on sosiaalipsykologian väitöskirjatutkimukseni, jossa selvitän, miten opettaja ja oppilasryhmä keskustelevat liikunnasta ja samalla tuottavat ja muovaavat liikuntaan liittyvää asenneilmapiiriä yläasteen terveystiedon tunneilla. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä UKK-instituutin kanssa Kasit liikkeelle! -hankkeen yhteydessä, johon osallistuu tamperelaisia yläkoulujen kahdeksansia luokkia. Tutkimukseen osallistuvissa kouluissa oppilaat täyttävät nuorten liikkumis- ja paikkakokemuksia kartoittavan kyselyn ja sen jälkeen keskustelevat ja arvioivat opettajan ohjauksessa ja oppimateriaalien avulla mahdollisuuksiaan lisätä liikuntaa sekä asettavat luokan yhteisen tavoitteen liikkumisen lisäämiseksi kahdella terveystiedon tunnilla.

Väitöskirjatutkimuksessani tarkastelen liikuntakeskustelun rakentumista ja yhteisen liikuntaan liittyvän tavoitteen asettamista vuorovaikutuksellisenä toimintana. Kuvaan ja analysoin, minkälaisin vuorovaikutuksen keinoin liikuntakeskustelua opetusryhmissä toteutetaan sekä missä määrin ja millaisin tavoin oppilaat siihen osallistuvat. Kasit liikkeelle! -hankkeen interventiokeskusteluja ja tavanomaisia oppitunteja vertaamalla arvioin interventiomenetelmän ja -materiaalien mahdollista vaikutusta keskustelun jäsentymiseen ja oppilaiden osallistumiseen sekä menetelmän käyttökelpoisuutta terveystiedon oppimateriaalissa. Analyysi tuottaa tietoa muun muassa siitä, miten oppilaiden liikunta-aiemukset ja sitoutuminen liikuntatavoitteisiin näkyvät vuorovaikutuksessa.

Tutkimuksen tuottamaa tietoa hyödynnetään nuorten liikunnan lisäämiseen tähtäävien menetelmien ja materiaalien kehittämisessä. Tutkimusmenetelmänä on etnometodologinen keskusteluanalyysi.

Tutkimuksen aineisto koostuu videoaineistosta, joka kerätään viidestä interventiokoulujen oppilasryhmästä, sekä viidestä verrokkikoulujen oppilasryhmästä. Videoaineisto mahdollistaa opetustilanteesta tapahtuvan toiminnan tarkan analyysin siten, että tärkeät puheen yksityiskohdat sekä nonverbaali toiminta otetaan analyysissä huomioon. Tutkimusaineistona hyödynnetään sosiogrammeja eli graafista esitystä opetusryhmän sosiaalisista suhteista. Aineisto kerätään Kasit liikkeelle! -hankkeen toteuttaman intervention yhteydessä syksyllä 2012.

Tutkimuskysymyksetni ovat:

- 1) Millaisista keskustelujaksoista opettajan ja oppilasryhmän vuorovaikutus rakentuu liikuntakeskusteluissa terveystiedon tunnilla yhtäältä interventioryhmissä ja toisaalta verrokkiryhmissä?
- 2) Millä tavoin oppimateriaaleja käytetään, ja miten ne vaikuttavat liikuntakeskustelun jäsentymiseen?
- 3) Minkälaisilla vuorovaikutuskäytännöillä ja missä määrin liikuntakeskusteluun osallistutaan?
- 4) Millaisia vuorovaikutuksellisia seurauksia keskusteluun osallistumisen eri käytännöillä on liikuntakeskustelun rakentumiselle?

Väitöskirja koostuu kirjallisuuskatsauksen ja kerättävän aineiston analyysin perusteella kirjoitettavista englanninkielisistä artikkeleista ja yhteenvedosta.

TAMPEREEN YLIOPISTO
Tampereen alueen Ihmistieteiden
eettinen toimikunta

Lausunto 7/2012

Tohtoriopiskelija Aija Logren, professori Johanna Ruusuvuori,
Yhteiskunta- ja terveystieteiden yksikkö, TaY

Tutkimussuunnitelma: ”Opettajan ja oppilasryhmän vuorovaikutus
terveystiedon tunnilla”

Päätös: Toimikunta toteaa, että **sosiometriseen menetelmään** liittyy eettisiä ongelmia, **joista tärkein on se, että joitakin oppilaita tietoisesti torjutaan**. Tutkijaa pyydetään kiinnittämään huomiota **myös** siihen, miten videointi yhdistetään sosiometrian käyttöön. Toimikunta antaa kuitenkin puoltavan lausunnon ja **esittää** lisäksi **eräitä** metodisia näkökohtia tutkijan harkittavaksi, jotka toimitetaan tutkijalle erikseen.

Tutkimussuunnitelmaa ei tarvitse enää lähettää uudestaan toimikunnan käsittelyyn.

Toimikunta ei ota kantaa siihen, hyödynnetäänkö tutkimuksen aineistoa opetuskäytössä.

Tampereella 29.8.2012

Merk.
Professori Markku Ojanen
Puheenjohtaja

Heikki Eilo